

Dayanışmanın politik manzaraları tek derdimiz olsaydı

Emina Bužinkić

Sosyal ve politik olanı kavrayabilmenin köklü yöntemlerine ilgi duyan bir aktivist ve öğretim üyesi olarak, sosyo-politik manzaraların farklı görüntülerinin, arzu edilen değişime içkin bir dil olan dayanışma fikriyle nasıl eklemlendiğini araştırıyorum. Olasılıkların araştırılması genellikle, diğer coğrafyalardaki mevcut politik örgütlenmelere doğru bir sıçrama yapmanın yanı sıra, tarihsel bir sosyo-politik bağlamın içini kazmak anlamına da gelir. Politik bir kuruluş, kültürel zihniyet veya ekonomik güç vb. ile ilişkili olsun ya da olmasın, mevcut kurulu düzeni sorgulayarak yerel sosyal deneylerin içine dalma eylemi genellikle bunun üstüne temellenir. Düşünme ve yeniden düşünme, büyüme ve küçülme, eklemlenme ve yeniden eklemlenmenin uzun yolculuğu söz konusudur. Bazı fikir ve kavramların güzergahlarının şekillenmesi çok uzun zaman almış olsa da kent ve kültürle ilişkili birkaç yenilikçi politik kolektifin işbirliği, toplumsal hayal gücünün manzarasını genişleterek değerli deneyimler için güçlü platformlar yaratmıştır.

Bu makalede, iki sosyal deney örneği sunuluyor: biri kültür(ler) ve kamu altyapısı kavramlarını birbirine örerken, diğeri sosyo-ekonomik özgürleşme kavramlarını buluşturuyor. Centre for Peace Studies¹ (Barış Çalışmaları Merkezi) çatısı altında geliştirilmiş olan her iki kavram da, ulus-devlet çerçevesinde, özellikle de Avrupa Birliği'nin en yeni üyeleri olan Batı Balkan ülkelerindeki kültür fikrini ve en bildik anlamıyla, yeni gelenlerin kültürel entegrasyonu fikrini sorgular ve alt üst eder. Geliştirilmekte olan bu iki kavram Hırvatistan'da konumlanmıştır ve yörüngeleri uzun mesafelidir. Hırvatistan'ın, savaş ve sürgün deneyiminin üstünden sadece yirmi yıl geçtiğini ve yakın zamanda hem dış hem de iç göç aldığı belirtmeyi de gerekli görüyorum. Dış göç deneyimi çok yaygınken² ve iç göç oldukça önemsiz düzeydeyken³, ana akım politika ve göç üstüne ve özellikle de iltica politikaları ve entegrasyonla ilgili kamusal tartışmalar risk duygusu tarafından sarılıp sarmalanırlar, bu nedenle tedbir ve reddetme, temel bir navigasyon aygıtı⁴ haline gelir. Bu makalenin en büyük odağı küresel jeopolitik stratejiler ve küresel göçtür ve özel olarak da zorunlu göç ritimleri ve Avrupa ülkelerine yani Hırvatistan gibi Balkan ülkeleri üstündeki etkilerine de odaklanır. Buna karşın bu makale, *biz* ve *onlar* arasındaki kutuplaşma kültürüne verilen yanıt ve yaşam içindeki dayanışma pratikleri sayesinde toplulukların güçlendirilmesine odaklanacak. Belirtmeliyiz ki, bu iki hikayeyi yerleştirdiğimiz bağlam, küresel, ulusal ve yerel çevrenin birleşiminden oluşuyor ve bu çevre, neoliberalizm ve kapitalizmin, uzun süredir ekonomik sömürü ve özelleştirme, dışlama, yabancı düşmanlığı ve ırkçılıkla el ele var olan projeleri çerçevesinde eşitsizliğin üretimiyle birlikte anılıyor. Bu hikayenin de ortaya çıktığı yer, küresel akıntıların sıkça katettiği alanlardan biri ve aynı zamanda da yer değiştiren ve korunma ihtiyacındaki insanlara karşı da *kabadayılık* rolünü oynuyor.⁵

¹ www.cms.hr

² Hırvatistan İstatistik Bürosu (cf. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-02_01_2015.htm), 2014 yılında, 20.858 kişi Hırvatistan'dan dışarıya göç etti, 2005 yılında, bu sayı 6.012 kişiydi.

³ Župarić-Iljić, D. & Gregurović, S. (2014), Bužinkić, E. & Kranjec, J. *Pregled pravnog i institucionalnog okvira za zaštitu stranaca u Hrvatskoj* içinde. Centar za mirovne studije.

⁴ Basın ve sosyal medya.

⁵ Cf. Bužinkić, E. & Hameršak, M. (2016) *Kamp, koridor, granica*. Institut za etnologiju i folkloristiku, Centar za mirovne studije, Centar za istraživanje etničnosti, državljanstva i migracija i Inicijativa *Dobrodošli*. Henüz yayınlanmamış olan İngilizce versiyondan bir alıntı:

1990'ların sonları ve 2000 başlarında Hırvatistan'ın, ülkeye giriş yapan sığınmacılar için bir geçiş yeri olduğu apaçık ortadaydı (örn. Mavris 2002). 1990'ların başlarında komşu ülkelerden olan Bosna-Hersek, Makedonya ve Kosova'dan başlayan ve iç savaşlar ve savaşla ilişkili diğer çatışmalardan kaynaklanan zorunlu göçlerin olduğu

İnsan kasabı politikalarla yönetilen dar görüşlü yönetim biçimlerinin oluşturduğu manzarada sürgün veya bir zamanlar ev olarak gördükleri yerlerden zorunlu kaçış deneyimleri yaşayanlar, günlük olarak asimilasyon baskısına, hatta ciddi bir entegrasyon reddine maruz kalıyorlar.⁶ Bu politikalarda, iktidar, azınlık gruplarıyla olan ufak tefek paylaşımlarını görünür hale getirir ve çokkültürlülük, pazardaki en iyi mallardan biri olarak satılır. Süregiden karşılaşmalarla birlikte bu gündelik gerçeklik, yeni gelenlere dair sistemli kapsayıcı politikaların eksikliğini ve sosyal destek yoksunluğunu vurgular ve aynı zamanda da insan gücü ve anlamlı bir değişim yaratmaya adanmış altyapının eksikliğiyle de yüzleşir. Bu durumda, çeşitli camialar içinde konuşulan ve bu gruplar rehberliğindeki yaratıcı bir imgelemele, sınırlı malzeme ve zaman kaynaklarıyla bir düşünme-yaratma sürecine girilir. Her şeyden önce, şu türden soruların ortaya konması gereklidir: Yeni gelen, yabancı, göçmen, mülteci, farklı ve Öteki olmak kişiyi nasıl hissettirir? Bu toplum, misafirperverliği nasıl besler ve dayanışma yetisini nasıl açığa çıkarabilir? Aktivistler ve bir yerin sakinleri olarak, politik düzeyde eşit, ekonomik olarak güçlenmiş ve kültürel olarak özgür olduklarını görmek istediğimiz kişiler için bu destek alanını nasıl yaratabiliriz? Bu sorular, bir yabancının veya mülteci statüsündeki bir göçmenin bedenlerinin ve kültürlerinin, çoğunlukla tehdit olarak etiketlendiği ve çerçeveslendiği⁷ sosyal yapılar oldukları anlayışı ile ilişkilidir. En azından, onların ortak mekândaki bedenleri ve varlıkları korku ve önyargıyı kışkırtır. En son araştırmamız, sürgün deneyimi yaşayanların mültecilik deneyiminden daha öte bir şey olduğu ve bu sürgünü yaşayanların, etkileşim içindeyken tamamen insan olarak algılanması ve bu mültecilik deneyimlerinin, kişileri ekonomik refah ve politik katılım haklarından yoksun eden yeni bir sosyo-kültürel düzen içinde büyüyen bağımsızlığa destek vermek üzere devleti ve toplumu ahlaki olarak mecbur kılması üstünedir.

Dayanışma mekânları

Dayanışma mekânları, işbirliği ve kültür üretimi, Hırvatistan'daki yenilikçi kültür ve politika çevrelerinde uzun süredir tartışılmakta ve yaygınlaştırılmaktadır. Bu düşünceler ve devamındaki eylemlerin başlangıcı Zagreb ve diğer Hırvat şehirlerindeki (Rijeka, Pula, Zadar,

dönemden beri, yani Hırvatistan mültecileri kabul ettiğinden ve çoğu durumda da kalıcı olarak yarım milyondan fazla mültecinin ihtiyaçlarını karşılamaya başladığından beri (Lalić Novak 2010: 58; Župarić-Iljić 2013) ülke sınırları, yavaş yavaş pek çekiciliği olmayan, daha korunaklı bir hale getirildi. Buradaki asıl etken, Hırvatistan'ın Avrupa Birliği'ne katılmasıydı ve öncelikli hedeflerinden biri de (örn. Kranjec 2013) tüm sınırları boyunca, birden bire çok katı sığınma politikalarının şekilleniverdiği Avrupa Birliği topraklarını bu sözde yasadışı göçten korumak ve çok sayıda mültecinin daha güvenli ve daha demokratik topraklara gelişini engellemektir. Sadece birkaç kişiye erişim sağlayan ve çok daha az kişiye de sığınma sağlayan bu katı ve dışlayıcı "koruma" sisteminin oluşturulmasında Hırvat politikacıları ve bürokrasisi, Hırvatistan'ın kimliğini, bir geçiş ülkesi olma üzerine kurdular ve mültecileri de Hırvatistan'da kalmak istemeyen kişiler olarak resmettiler. Bu türden bir kimliğin inşası, politik kurumun, kendi toplumunu kaçınılmaz küresel değişimlere hazırlamak ve onları buna açık hale getirmedeki ısrarcı gönülsüzlüğüne işaret ediyordu. Bir yandan bu gönülsüzlük mülteci meseleleriyle alakalı olarak ortaya çıkıyor, diğer yandan da Hırvatistan vatandaşlarının üstünde, daha iyi bir eğitim, ekonomi ve başka fırsatlar için dışarıya göçmek gibi yoğun bir baskı da mevcut. Bu kapsamlı tasarıda Hırvatistan, gündelik politik hareketleriyle küresel dışlama ve etrafını çevirme süreçlerindeki belirlenmiş rolünü onaylar ve adil, eşitlikçi bir toplum olma idealinden uzaklaşır. Avrupa Birliği'nin ve dolayısıyla üye devletlerinden biri olan Hırvatistan'ın da etkin bir katılımcısı olduğu ekonomik ve politik güç manevralarının küresel dinamiği, sonucu savaş mağduru sivilin kaçışı, uzun süreli yerinden edilmeler ve sürgün olan bir savaş endüstrisini ve acı çekmeyi gerekli kılıyor. Savaşlar, sivil, etnik ve diğer çatışmalar, nükleer savaş tehditleri, ataeril ve patrimoniyal şiddet, ekonomik sömürü ve sistemli yoksullaştırma pratikleri, iklim değişikliği ve bir dizi başka olgularla dolu dünyanın bugünkü hali, kaçınılmaz biçimde, Avrupa ve Balkan ülkelerine doğru bir mülteci hareketine yön veriyor. (Bužinkić, 2016).

⁶ Barry, B. (2002) *Culture and Equality: An Egalitarian Critique of Multiculturalism*, Harvard University Press.

⁷ Suzuki, M. (2016). *Performing the human: refugees, the body, and the politics of universalism*. Refugees Study Center; Kusow, A. & Eno, M. (2015) "Formula Narratives and the Making of Social Stratification and Inequality", *Sociology of Race and Ethnicity*.

Split, vs.) bağımsız kültürel gruplar ve tüzel kişiliği olan derneklerde gerçekleşmiştir. Bunlar genellikle, farkındalık yaratma ve kamu yararı için bir altyapıya dönüştürülmek üzere kent altyapısını destekleme fikri etrafında şekillenmiştir. On yıldan fazladır, Zagreb'de konumlanmış kültür, sanat, ekoloji, feminist, barış ve diğer bağımsız yurttaş grupları stratejik olarak ve sert bir biçimde, yaygın özelleştirme ve ticarileştirmenin aksine kamu menfaatinin gözetilmesi yönünde politik baskı yapıyorlar. Geçmişe yönelik olarak, en azından, yerel bir şemsiye birlik olan *Operation: City*⁸ ve daha sonra bir sivil toplum kuruluşuna dönüşecek olan *Right to the City*⁹ inisiyatifi tarafından iki büyük politik yurttaşlık açılımı gerçekleştirildi. İlkinde yürütülen kampanya ve destekleme çalışması, kent ve kamu ortaklığı üstüne temellenen ilk gençlik ve kültür merkezi *Pogon*'un¹⁰ kurulmasıyla sonuçlandı.

Birkaç yıl sonra, farklı kent aktörleri sürdürülebilir altyapıyı daha çok desteklemenin önemini fark etmeye başladı zira toplulukların ihtiyaçları zaman içinde değişiyor ve geliyor ancak yerel politikalar tarafından desteklenen tüketim toplumunun büyümesinin karşısında bu ihtiyaçlara düzenli olarak yanıt verilemiyordu. Genellikle kültürel çevrelerin içinden doğan bu fikrin yanı sıra altyapı mevzusu etrafında, misafirperverlik fikirlerine ve yeni gelen gruplara özellikle de mültecilik deneyiminden geçenlere destek olabilecek başka bir fikir daha yeşerdi. Bu ihtiyaçlara yanıt verebilmek ve başkentteki tüm topluluklar için kamu altyapısı ihtiyacı etrafında politik bir bakış açısını telaffuz edebilmek için, bilerek ve isteyerek çok konumluluk kavramını gündeme getiren ve çokdeğerlikli bir kültür merkezi talebini dillendiren aktörler ortaya çıktı: Upgrade Platformu.

“UPGRADE – sürdürülebilir bir mekânsal altyapıya doğru’ adlı projenin niyeti, Zagreb’deki bağımsız kültür kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin karşılaştığı mekânsal yetersizliklerle ilgili sorunlara sistemli çözümler arama niyetinde olan kuruluşlar için bir platform yaratmaktı. Platformun amacı, yenilikçi bir modeli kavramsallaştırarak ve mevcut ihtiyaçları tarifleyerek ve daha geniş ölçekte, sivil toplumun ve yerel topluluğun ihtiyaçlarıyla örtüşecek bütünsel bir model olarak bir sosyal kültür merkezi kurmak için gerekli koşulları sağlayarak, geçmişteki etkinliklerini geliştirmektir. Bu, bir yandan değişimi savunmak adına yerel aktörleri ve platformun kendisini güçlendirmek diğer yandan da platformun yaşama geçirilmesi için pozitif bir sosyal ve politik bağlamın yaratımına etki edebilmeyi ifade eden uzun bir süreç. Bu amaca yönelik olarak Platform, hareketına dışsal bağlama etki edebilecek yeni üyeleri ve tasarlanmış etkinlikleri dahil etti. Etkinlikler öncelikle, kullanılmayan kentsel mekân kaynaklarının potansiyelini haritalandırıp bunlar üstüne çalışarak ve ardından gelecekteki sosyo-kültür merkezinin yönetim modeli ve kullanımına yönelik çalışmalar yaparak, kamusal etkinlikler ve kampanyaların düzenlenmesi yoluyla yaşama geçirilen savunuculuğa işaret eder. Platform'daki örgütlerin ortaklaşa yaptıkları işler, Zagreb'de, kültürlerarası unsurlara sahip olabilecek sosyo-kültür merkezi kavramın gündeme taşıdı. Böylece bu kavram sayesinde, bugün mevcut model ve yönetim biçimi ile işleyen Kültürlerarası bir sosyal merkez yaratıldı. Kamuyu ve yurttaşları bilgilendirmek ve bu sürece dahil etmek için, Platform, çok sayıda medya faaliyetleri ve kültürel, sanatsal ve sosyal etkinlikler üstünden kentin ne kadar açık bir yer olduğuna bakmak ve geleceğini hayal etmek için “Zagreb: Açık Şehir” kampanyasını başlattı.”¹¹

⁸ <https://operacijagrad.net/savez-udruga-operacija-grad/>

⁹ <http://pravonagrad.org/category/uncategorized/>

¹⁰ www.upogoni.org

¹¹ <https://operacijagrad.net/upgrade/>

Kültürlerarası sosyal merkez, yerel topluluklarının doğrudan bir parçası olan farklı geçmişlerden kişilerin birbirleriyle karşılaşmaları için kolayca ulaşılabilen merkezleştirilmiş bir yerdir. Aynı zamanda çok değerlikli ve çok konumlu yapısıyla, yeni gelenlerin özellikle de mültecilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özgürleşmesine destek olacak bir mekândır. Öncelikle karşılıklı destek ve işbirliği mekânı olarak görülür, aynı zamanda da çok farklı kimliklerin kültürlerini, geleneklerini ve kentsel pratiklerini kucaklayarak kültür üretimini olanaklı kılar ve politik keskinliği ve bir dayanışma ve güçlendirme dilini koruyarak sanat ve diğer kültürel formlar sayesinde kültürel ifade ile iç içe geçer. Bu kavramsal çerçeve, entegrasyon pratiklerini destekler, aynı zamanda da, dilini, kültürel normlarını ve sosyal beklentilerini benimseyerek bilinmedik bir topluma yeni katılan birine entegrasyonun tüm yükünü bindiren geleneksel entegrasyon kavramını da alt üst eder. Bütünleştirici [*integrative*] olanın buradaki anlamı ve gevşekçe tanımladığı şey şudur: aynı mekânı paylaşan çoklu kimliklerin tanınması ile birlikte farklı geçmişlerden gelen kimselerin çeşitliliğini kucaklamak ve bu arada da bu mekânı, katılımcılarının yeni yarattığı kültürün bir karışımıyla beslemek. Bu kavramsal çerçeve, çokkültürlü erime potası ya da çoğunluğa karışma fikrinin güçlü bir biçimde karşısında duruyor, böylelikle de misafirperverliği, politik katılımı ve sosyal hayalgücünü yeniden teşvik ediyor. Tahayyül ettiğimiz mekân etkin ve yaşam dolu bir yer, kullanımı rahat ve güvenli, birlikte yaratım ve birlikte çalışma atmosferinin sürekli geliştirildiği bir yer. Bu mekân birçok ihtiyacı önemsiyor ve bunlara aşağıdaki gibi çeşitli kümelenmelerle yanıt veriliyor:

- Kültür üretimi ve kültürlerarası bağlantılar (atölye çalışmaları, tartışmalar, sanat eseri...),
- Sosyo-ekonomik özgürleşme (dil kursları, iş bulmak için danışmanlar, sosyal girişimcilik),
- Yasal ve kentsel entegrasyon (yasal statüye ilişkin destek ve psiko-sosyal destek).

Bu kavramsal çerçeve, kültür ve sanat örgütlenmeleri, barış ve insan hakları örgütleri, sürdürülebilir kalkınma ve iyi ekonomiye yönelen gruplar, eğlenceli spor grupları ve gençlerin ve toplulukların öncülük ettiği oluşumlarda yer alan aktörlerle çok çeşitli konularda işbirliği yapılarak geliştirilmiştir. Bu sinerji, halk hareketlerine ve bunların içindeki işbirliği duygusunu önemseyip, kendi içeriğini tabandan elde eden merkezin bir modelini oluşturur. Tahayyül edilen mekân, hizmetleri ve özgürleştirici modelleri destekleyerek, kültürel ifade ve üretimin mikro modellerini besler ve destekler. Sosyal örgütlenmenin ve paylaşım ekonomisinin özgürleştirici modellerine, kültürlerarası işbirliğine dayalı sosyal bir kooperatif olan “Evin Tadı” [*Taste of Home*] örnek gösterilebilir. Burası, restoran, kafe, kütüphane, atölye çalışmaları ve yaratıcı mutfak mekânı ve aynı zamanda da dil kursu ile birlikte bu merkezin ayrılmaz bir parçası olarak tasarlandı. Evin Tadı kooperatifi, işbirliğine dayalı yeni sosyal girişimcilik projelerine esin verebilecek türden bir model sunuyor.

Evin Tadı¹² Barış Çalışmaları Merkezi’nin, mutfak kültürü üstüne bir araştırma projesi olarak ortaya çıkmıştı. Hırvatistan’daki mülteci ve göçmenlerin, kendi memleketlerinde kalan anılarının, mutfaklarının kokusu ve tatlarının kaydını yaparak, geldikleri yerlerle ve kökleriyle ilgili kültürlerini ve âdetlerini tanıtmak amacını taşıyordu. Bu, hem Hırvat kökenlilerin hem de mültecilerin yaşam öykülerini ve mutfak becerilerini paylaşma denemesiydi. Evlerdeki tatlar araştırılıyordu ve birkaç yıl boyunca, sığınma talebinde bulunanlara yönelik karşılama merkezlerinde veya yeni evlerde kayıtlar yapılmıştı. Tatlar ve anılar sonunda, kişisel

¹² Makalenin Evin Tadı ile ilgili bu bölümü, daha önce şurada yayınlanan metnin yeniden gözden geçirilmiş halidir: Bužinkić, E. (yay. haz.) (2017) *MIGRENT - Migrant (Social) Entrepreneurship as a Tool of Socio-Economic Emancipation of Migrants*. Centre for Peace Studies.

hikayeler ve tariflerden oluşan bir kitaba dönüştü.¹³ Zorlu bir iltica deneyimini yaşayan bu insanlar, çocukluklarındaki yemekleri yeniden pişirerek, anılarını hatırlayıp yeni arkadaşlıklar kurdular ve yeni evlerinde farklı bir deneyim yaşamış oldular. Bu bağlantılar çoğunlukla yemek pişirilen atölye çalışmaları ve mahalleler ve diğer Hırvat şehirlerinde düzenlenen yemek festivalleri sayesinde kuruldu. Aynı zamanda, mülteci diye adlandırdığımız kişiler, mülteci olmanın ötesinde bir yere ulaşma isteğiyle becerilerini ortaya koydular ve bu da onlara, bir sonraki aşamada iş bulma ve iş yaratmakta yardımcı oldu ve yolculuklarının bu yeni kısmında kaynaştırıcı bir unsur haline geldi. Yıllar içinde Evin Tadı, farklı geçmişlerden gelen ve olağanüstü mutfak becerilerine sahip 16 eş-kurucusuyla birlikte bir sosyal kooperatife dönüştü.

Bir sosyal girişim olarak Evin Tadı, sosyal kooperatifin kurulması için kaynak toplamaya destek olan bir kitle fonlaması kampanyası ile resmen başlatıldı.¹⁴ Neredeyse 20.000 \$ toplandıktan sonra Evin Tadı, Afrika, Arap, Asya ve Ortadoğu mutfaklarında uzmanlaşmış olan ve yemek pişirme üstüne değiş tokuş projeleri de (yemek kitapları, yemek pişirme kursları ve atölye çalışmaları, halka açık akşam yemekleri ve mutfak şovları) yapan bir catering hizmeti sunmaya başladı. Catering işinde şu anda Senegal ve Nepal'den iki şef aşçı, bir teknik koordinatör, bir de yönetici çalışıyor. Evin Tadı, Hırvatistan'da sosyal girişimcilik konusunda türünün tek örneği. Öncelikle destek, dayanışma ve bilgi paylaşımı üstüne temellenen bir sosyal ticaret. Catering işini yürüten, yemek atölyeleri, halka açık mutfak şovları ve dil kursları düzenleyen farklı ülkelerden kişileri bir araya getiriyor. Kamu tarafından kabul görme ve hizmetin niteliği sonucunda, catering işinde uzmanlaşmış ve bir sonraki adımda da restoran açma, gıda üretimi, yemek kitabı yayınlama ve dil kursları gibi fikirlerle birlikte bir sosyal kooperatif işlemeye başlamıştır. Eşit derecede önemli olan bir başka boyut da, tüm bu projenin, Hırvat halkında mültecilerin ihtiyaçlarına dair bir duyarlık yaratmayı ve mutfak üretimi ve kültürel değiş tokuşlarla sosyal misafirperverliği bir adım öteye götürerek önyargılar ile savaşmayı amaçlıyor oluşudur.

Evin Tadı'nın vizyonu, misafirperverlik ile kucaklanan renkli bir dünyadır. Misyonu da mülteciler ve göçmenlik geçmişi olan kişilerin ekonomik olarak özgürleşmesine vurgu yapar. Kolektif için, insanlara ve ihtiyaçlarına saygı duymak bir değerdir. Mutluluk ve güvenlik arayışındaki insanlar ellerinden gelenin en iyisini yapmaya, çocukluk ve gençliklerindeki tatları ve aynı zamanda bu yeni toplum içinde, yetişkinliklerine ait tatları sunmaya hazırdırlar. Kaynağı Ortadoğu, Arap, Afrika, ve Asya mutfağı olan bu tatlar, Zagreb'de genellikle temsil edilmeyen tatlardır. Evin Tadı kolektifi şu anda, mülteciler ve gönüllüler/aktivistler olarak toplamda 30 kişidir. Çok geniş yelpazede sığınma talepçilerini ve mültecilerini bir araya getirirken ve kişisel hikayeler ile mültecilik deneyimlerini biriktirirken genellikle, mülteci ve göçmenleri özgürleştiren bir kooperatifin geliştirilmesine odaklanır. Bu da bazıları için bir gerçeklik, diğerleri için ise sürdürülebilir bir modeldir. Bu grup, hiyerarşik olmama ve kolektif karar alma üstüne kuruludur, eşit cinsiyet temsili sunar ve üyeleri yönetimde farklı roller edinirler: iletişim ve temsil, etkinlik yönetimi, satış ve müşteri ilişkileri, lojistik, yemek pişirme ve catering, dil eğitimi vs.

Evin Tadı'nın amacı, mültecilerin ve diğer göçmenlerin, bilgilerini, becerilerini ve önceki deneyimlerini kullanarak ekonomik olarak özgürleşmelerini teşvik etmek ve aynı zamanda da çevreyi/toplumunu entegrasyon potansiyelleriyle ilişkili olarak duyarlı hale getirmektir. Evin

¹³ Tarifler ve hikayeleri şuradan okuyabilirsiniz: www.okus-doma.hr (Hırvatça ve İngilizce).

¹⁴ Bu aşamaya gelmeden, 18 aylık bir proje ile ilk adım atılmıştı: "Mültecilerin Entegrasyonuna Doğru Nitelikli Adımlar", projeye öncülük yapan Fade In ve Barış Çalışmaları Merkezi'nin ortaklığıyla gerçekleştirildi, Iskra, Izazov, NESsT, and CEDRA. Fade In'den Martina Globočnik'in belgeseli filmi: *Taste of Home*, 2015.

Tadı, örgütlenmenin ve kişileri ortak bir fikir etrafında bir araya getirmenin organik gelişimini anlamakla ilişkilidir. Evin Tadı'nın kavramsal çerçevesi yenilikçidir ve uzun vadede derinlemesine, organik ve çok katmanlı bir işe dönüşecektir. Evin Tadı, yemeklerin veya öğretilen dillerin, üyelerin hafızası ve deneyimlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu aklından çıkarmaz, bu anlamda proje görüldüğünden daha geniş kapsamlıdır. Özü, ufak tefek parçaları birbirine bağlayarak bir hikayeye dönüştürmektir ve bu hikaye meselenin duygusal tarafını da saklamaya çalışmaz ve kapitalist bir iş modeli olmaya da çabalamaz. Daha ziyade, en azından bu hareketin parçası olanlara özgürleşme olanağı sağlayan, hiyerarşik olmayan yaşam değerlerinin mekânıdır. Evin Tadı'nın stratejisi, hepimizin bir parçası olduğu yerel topluluğa katkıda bulunan bu sosyal iş kolunun büyümesi ile aynı çizgide giden kişisel gelişim ve özgürleşmeyi de kapsıyor.

Mümkün'ü yeniden hayal etmek

Her iki kavram da, yani hem kültürlerarası sosyal merkez hem de yemek ve kültür arasındaki bağları inceleyen bir sosyal kooperatifin sosyo-ekonomik olarak özgürleştirici modeli, ilk aşamalarda belki de, tam kapasiteli bir işleyiş olduğunda ortaya çıkabilecektir (ve bu da yakın bir zamanda olmayabilir) ama bu öngörülü kişilerden ve uygulayıcılardan oluşan bir topluluğun gerçekliğini ve önzemli yolculuğunu temsil eder. Bu gerçeklik ve yolculuk aynı zamanda topluluğun kendisi için vardır. Bu sosyal deneyler birçok soruya yanıt oluyorlar ve yeni sorular da doğuruyorlar ve sosyal imgelem için çok gerekli olan denemeler ve yeniden düşünme halleri ile konu başlıklarının içini dolduruyorlar. Genellikle bu hareket, dayanışmayı, modern toplulukların hayatta kalma ve varolma eylemlerinin yaşamsal bir parçası olarak sunan bir kırkıyama gibidir. Her şey bir yana dayanışmanın, güvensizlik ve değişime olan dirençleriyle sağlıklı bir biçimde resmedilen toplumlarımızın kırılabilirliğine ve dağılık doğasına bir yanıt olabileceğine inanıyorum. Dayanışmanın fiziksel kültürlerarası mekânlardaki dönüştürücü doğası, Evin Tadı gibi birçok örnekte çoktandır görülüyor. Bu küçük topluluk bize, her şeylerini kaybettikten sonra bile nasıl yeniden hayal kurulabileceğini gösteriyor. Dayanışmanın ortak bir kaldıraç gücü olarak ortaya çıktığı farklı bir gerçeklik adına mücadele etmek ve benzer mücadelelerin içinde başkalarıyla ilişkiler inşa etmenin kendisi oldukça önemli hale geliyor ve bundan sonraki adımlarda, Upgrade İnisyatifi'nin ve sosyal kültür merkezinin gayretleri de bu yönde olacaktır.

**Eğer sadece bana yardım etmek için geldiyse evine dönebilirsin.
Ama eğer benim mücadelemi, kendi hayatta kalma mücadelenin bir parçası olarak
görürsen,
O zaman belki birlikte çabalayabiliriz.**

Aborjin büyücü kadın